

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๒๑

เข้มทิศทางเดิน

อย่าพากันหาญคิดหาญสนใจต่อไป ถ้าไม่เชื่อพระพุทธเจ้าแล้วจะต้องล้มจมแน่นอน เราอย่าไปสงสัยว่าโลกนี้จะมีใครมีความสุข ไม่มีเรายืนยงได้เลยถ้าไม่มีธรรมเสียอย่างเดียว เราอย่าเข้าใจว่าวัตถุมงคลจะยังโลกให้มีความสุขความเย็นใจและสงบสุขสบาย ไม่มี เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเชื้อของไฟ เป็นเครื่องส่งเสริมจิตใจให้เห่อเหิมลุ่มเนื้อลุ่มตัว แล้วก็ทำไปในสิ่งที่ไม่ใช่เรื่องมนุษย์จะทำเลย ที่นี้สิ่งที่มนุษย์ไม่ต้องการก็คือเรื่องความทุกข์ความฉิบหายปนเปื้อนก็เป็นมาได้ เพราะเหตุเปิดออกมาแล้วผลจะปิดได้ยังไง

จิตจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะได้รับการอบรม ถ้าเรายังเห็นว่าเรามีคุณค่าแล้ว เราต้องเห็นธรรมของพระพุทธเจ้า ซึ่งยังคนให้ประเสริฐหรือหลุดพ้นจากทุกข์ไปได้โดยลำดับว่าเป็นของมีค่าเหมือนกัน ถ้าจิตใจยังเห็นสิ่งเหล่านั้นว่าเป็นของมีค่าอยู่ตราบใด ก็คือการทำลายตัวเองอยู่ตราบนั้น ทำลายไปโดยลำดับ

เฉพาะนักบวชนักปฏิบัติเรานี้ห่วงใยเสียตายอะไร ผลของมันก็เห็นอยู่นั้นอย่างชัด ๆ นี้ ใครมาหามิแต่มาระบายเรื่องกองทุกข์ให้ฟัง เรานี้มันมากต่อมากที่เกี่ยวข้องกับคน ไม่เคยมีใครที่จะนำเรื่องความสุขความสบายมาเล่าให้ฟังเลย ไม่ว่าผู้ใหญ่ผู้น้อย คนโง่คนฉลาด ทั้งหญิงและชาย ฐานะชั้นไหน ๆ ก็ตามเถอะ มีแต่เรื่องอันเดียวนี้จะมาเล่าให้ฟัง มาระบายเรื่องความทุกข์ความลำบาก

ลองคิดดูซิ หากว่าความเป็นของโลกที่เขาดำเนินกันอยู่นั้น เป็นสิ่งที่ให้ความสุขความสมหวังดังโลกต้องการจริง ๆ แล้ว เขาทำไมจึงต้องมาบ่นกัน นั่นก็คือเขาได้รับความทุกข์ นำเรื่องความทุกข์มาบ่นกันนั่นเอง และไม่ทราบว่าจะแก้มันยังไง จะแก้เรื่องทุกข์นั้น ถ้าไม่มีศาสนาเป็นเครื่องกระตุกบ้างแล้วก็แย่ จึงขอให้ผู้ปฏิบัติตระหนักรู้

พระพุทธเจ้าทรงรู้ทรงเห็นทุกอย่างทั้งดีทั้งชั่ว ทั้งผิดทั้งถูก ทั้งสุขทั้งทุกข์ ทรงแสดงทั้งหมดไม่ปิดบังลึกลับ โทษแห่งความเป็นของกิเลส มันพาให้คนได้รับความทุกข์ เพราะมันอย่างใดบ้าง พระองค์ก็แสดง รากะก่อทุกข์ให้เกิดขึ้นอย่างไรบ้าง โทษะก่อให้เกิดทุกข์อย่างไรบ้าง โมหะก่อให้เกิดทุกข์อย่างไรบ้าง ความโลภก่อให้เกิดทุกข์อย่างไรบ้าง สิ่งเหล่านี้ไม่ปรากฏว่ารากะความสุขให้โลกเลย นั่นฟังซิ ตามหลักธรรมของพระพุทธเจ้าผู้ทรงค้นพบจริง ๆ ประจักษ์พระทัยตรัสไว้อย่างนั้น

ถ้าเราไม่เชื่อพระพุทธเจ้าเราจะเชื่อใคร หัวใจเรามันจ่อมปลอมไปกับสิ่งอันนี้อยู่แล้ว มีแต่จะพยายามกำจัดปิดเป่ามันออกไปด้วยอรรถด้วยธรรม สิ่งที่เห็นว่าถูกต้องแล้วตามหลักธรรม เราจำต้องฝืนที่จะต้องทำให้มีในสิ่งที่พระองค์สอนให้ส่งเสริมให้มีส่งเสริมสอนให้กำจัด จะยากลำบากเสียดายอาลัยขนาดไหนก็ต้องกำจัด เพราะเราเชื่อเราไม่ได้ เราเชื่อได้แต่พระพุทธเจ้าผู้ฉลาดแหลมคมกว่าเรา เหมือนอย่างคนตาบอดที่หวังแห่งความปลอดภัยแก่ตนก็ต้องเชื่อคนตาดี คนตาดีพาไปทางไหนก็ต้องไป สูงต่ำลำบากลำบาก ราบรื่นหรือขรุขระอะไรตามสายทาง เมื่อคนตาดีพาไปทางไหนก็ต้องไปเชื่อคนตาดีแล้วปลอดภัย

แต่ถ้าไม่เชื่อคนตาดี เชื่อตัวเองซึ่งเป็นคนตาบอดแล้ว ไปไหนก็ไม่พ้นจากความไปโดนเอาทองทุกซ์ละ หัวตอกก็เป็นภัย ต้นไม้ก็เป็นภัย สิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะขวากว่าหนามเป็นหลุมเป็นบ่อเป็นโสกเป็นเหว เป็นน้ำเป็นโคลน มีแต่เป็นข้าศึกทั้งนั้นสำหรับคนไม่เห็น คนตาบอดจะต้องโดนทั้งนั้น คนตาดีแล้วไม่โดน หลบหลีกปลีกตัวไปได้อย่างสะดวกสบาย เพราะตาเห็นอยู่ สิ่งนี้จะป็นภัยฝืนเข้าไปเหยียบย่ำมันทำไม ฝืนไปโดนมันทำไม ฝืนเข้าไปทำไม

อย่างพวกเราตาบอดก็ต้องเชื่อพระพุทธเจ้าผู้ทรงมีหุทิพย์ตาทิพย์ ทรงมีญาณทุกสิ่งทุกอย่างพร้อมมูลหมดแล้ว สอนอย่างไรก็ต้องพยายาม ทุกข์ยากลำบากในการถอดถอนกิเลสอาสวะ ก็พยายามให้เต็มความสามารถ สิ่งใดที่ควรจะแก้ เอ้า แก้อาลัยเสียดายขนาดไหนก็ต้องแก้ เพราะเสียดายก็คือเสียดายหัวหนามที่ยอกอยู่ในฝ่าเท้าเสียดายมันอะไร เจ็บก็ต้องทน ถอนมันออกมาถอดออกมาจนได้ นี่ก็เลสตัณหอาสวะฝังจิตใจลึกยิ่งกว่าหัวหนาม จะไม่ให้ทุกข์ยากลำบากเพราะการถอดถอนมันจะได้หรือต้องทุกข์

พระพุทธเจ้าก็ทรงเป็นมาแล้วและยอมรับมาแล้วว่าทุกข์ ขนาดสลบไสลจะไม่ทุกข์อย่างไรคนเรา นี่ก็คือการประกอบความเพียรเพื่อถอดถอนกิเลสนั่นเอง ขนาดที่สลบไสล อดพระกระยาหาร ๔๙ วันก็เพื่อถอดถอนกิเลสนี้เอง เป็นแต่เพียงว่าใช้ทางหรือไม่ใช้ทางพระองค์ยังไม่ทรงทราบ เพราะเป็นสยัมภู จะพึงรู้เองเห็นเอง ปฏิบัติดำเนินโดยลำพังพระองค์เอง ไม่มีครูมีอาจารย์ผู้แนะนำพร่ำสอนเหมือนอย่างพวกเราที่มีอยู่แล้วนี้ ทั้งตำรับตำราทั้งครูบาอาจารย์แนะนำสั่งสอนอยู่ มันผิดกันคนละโลกกับพระพุทธเจ้า ที่ทรงดำเนินไปโดยลำพังพระองค์เอง ก็ต้องเหยียบขวากเหยียบหนามทั้งๆ ที่ไม่ต้องการจะเหยียบก็ต้องได้เหยียบเป็นธรรมดา โดนความทุกข์ความลำบาก เช่นอย่างทรงอดพระกระยาหาร ๔๙ วัน ไม่เป็นทุกข์ถึงขนาดแล้วจะเป็นทุกข์ถึงขนาดไหน เราพิจารณาดูซิ ก็ทรงทำทรงฝ่าทรงฝืนทุกสิ่งทุกอย่าง

การเสด็จออกทรงผนวช ด้วยความอาลัยเสียดายบริษัทบริวารไพร่ฟ้าประชาชน ตลอดพระราชโอรสพระชายา ในวงศ์สกุลก็ล้วนแล้วแต่เป็นกษัตริย์ จะไม่อาลัยเสียดายอย่างไร ทำไมพระองค์จึงทรงฝืนขนาดนั้น ทรงทำได้ ไม่ฝืนทำไม่ได้ ต้องฝืน แน่ะ เราก็ทราบแล้ว ฝืนเพราะทรงเล็งเห็นผลข้างหน้าว่าจะเลิศยิ่งกว่าสิ่งเหล่านี้อยู่แล้ว การฝืนนี้ แม้จะทุกข์ยากลำบาก ความสุขก็คุ้มค่ากัน คือความเป็นศาสดาของโลกตามพระประสงค์ จึงต้องฝืน และฝืนอยู่ทุกเวลาลำเวลาทุกแห่งทุกมุมเพื่อความเป็นพระพุทธเจ้า

เวลาไปประทับอยู่ในสถานที่ใด สถานที่อยู่นั้นก็ไม่ใช้สถานที่อยู่ของกษัตริย์นี้ สถานที่อยู่ของคนขอทานเราดี ๆ นี้เอง อาหารก็ไม่ใช่อาหารของกษัตริย์ ฟังซิ อาหารของคนขอทานเราดี ๆ นี้ การหลับการนอนเครื่องนุ่งห่มใช้สอยไม่ใช่เครื่องของกษัตริย์ ทั้งนี้ เป็นเครื่องของคนขอทานเราล้วน ๆ พระองค์จะไม่ฝืนอย่างไรละ ฝืนอยู่ ฝืนเสวย ฝืนหลับฝืนนอน ฝืนนุ่งห่มใช้สอยไปตามสภาพ เพราะทรงมุ่งหวังต่อธรรมอันแรงกล้า ฝืนก็ทรงฝืน เป็นก็เป็น ตายก็ตาย เอ้า สลบก็สลบ เมื่อพ้นจากสลบก็ฟื้น พระองค์ก็ยอมให้สลบ และทรงทำจนสลบถึง ๓ หนเราเห็นอยู่แล้วในตำรับตำรา ลำบากไหม พิจารณาดูซิ นี่ละจอมศาสดาของเราต้องลำบากถึงขนาดนี้

เหตุใดเราเป็นผู้คอยล้างมือเปิบ เพียงแต่ไปเปิบข้าวมาใส่ปากก็ยังไม่ยอมให้ เห็นว่าลำบากลำบากแล้วก็อย่ากิน ปล่อยให้ตายจะเป็นทุกข์ใหม่นั้น กว่าตายมันก็ต้องหิวโหย มันพอตายมันถึงจะตาย เปิบข้าวมาใส่ปากยังเห็นมีความลำบาก เอ้าอย่างไหนสบาย ไม่ต้องเปิบละ เอ้า อยู่เฉย ๆ ได้ไหมไม่ต้องกิน บทเวลาความหิวโหยมันแผดมันเผาเข้านั้น ยิ่งเป็นทุกข์มากเห็นไหมละ คิดซิเหล่านี้สติปัญญาจะมี จะทุกข์มากขนาดไหน ทุกข์มากกว่าการเปิบข้าวใส่ปากไม่ใช่หรือ ดีไม่ดีตายถ้าไม่มาเปิบไม่มากินมาทำงานประเภทนี้ต้องตาย นี่ละความยากลำบาก

บรรดาพระสาวกทั้งหลายก็มีคล้ายคลึงกับพระพุทธเจ้าอยู่มาก เป็นจำนวนไม่ใช่ น้อยๆ ที่ได้ออกไปได้รับความสะดวกสบาย สำเร็จมรรคผลนิพพานไปเลยมีน้อยมาก ที่เรียกว่าขีปปาภิญญา ควรที่จะได้บรรลุก็ถึงจะได้บรรลุ ไม่ใช่อยู่เฉยๆ ก็บรรลุเอาๆ เราต้องฝืน นี่เป็นเครื่องเตือนเราให้มีความระมัดระวัง ให้มีความบึกบึนอดทน พุดง่าย ๆ ต่อสู้

กิเลสไม่ใช่ของดี ให้เข้าใจอย่างนั้น คือตัวเวรทีเดียว ตัวพิษร้ายฝังอยู่ในใจ เสียด้วย ไม่ใช่ฝังอยู่ภายนอกผิวหนัง หรือค้ำอยู่บนบ่าบนศีรษะพอจะสลัดปัดทิ้งได้ง่ายๆ มันฝังจมอยู่ในหัวใจ ซึ่งจะต้องได้ทำการถอดถอนกันอย่างเต็มกำลัง ความสามารถ ด้วยอุบายวิธีแห่งความเพียรภาคต่าง ๆ นี้จะไม่ยากลำบากอย่างไร ต้องยากต้องลำบาก

ลำบากเราก็อทน เราก็อทราบแล้วว่าเราอดทนหัวหนามให้ออกจากหัวใจ ถ้าอดทนออกได้มากน้อยก็ค่อยเบาลงไปๆ หนามไม่ใช่หนามเดียวเสียด้วยนะ หนามใหญ่ๆ เป็นหอกเป็นหลาวถึง ๓ หนาม ๔ หนาม ความโลภ ความโกรธ ความหลง ราคะตัณหา มีแต่หนามสำคัญๆ เสียด้วย ยอกเข้าแล้วอดทนไม่ขึ้นง่าย ๆ ด้วยนะ จึงต้องได้ทุ้มเทกำลังความสามารถลงไปให้เต็มเม็ดเต็มหน่วย

อย่าไปคิดถึงเรื่องอะไรทั้งนั้น โลกดินน้ำลมไฟนี่เคยมีมาตั้งแต่กาลไหนๆ แล้วไม่สูญหายไปไหน อย่าไปเสียดาย อย่าไปवादภาพ อย่าเอาความคิดไปปรุงเรื่องนั้นเรื่องนี้สิ่งนั้นสิ่งนี้ขึ้นมาหลอกลวงตนเอง สิ่งทั้งหลายเหล่านี้มีอยู่ก็เหมือนไม่มี ถ้าจิตไม่ออกไปเกี่ยวข้องกับวุ่นวายและก่อเรื่องให้เกิดขึ้นมาแย่งก่อกวนเจ้าของแล้ว โลกทั้งโลกจะเหมือนไม่มีเลยภายในจิต เพราะจิตไม่ออกไปเกี่ยวข้องกับยุ่งเหยิงวุ่นวาย ไม่ไปวาดมโนภาพต่างๆ เกี่ยวกับเรื่องนั้นเรื่องนี้ ทั้งอดีตอนาคตทั้งปัจจุบัน เข้ามาแย่งก่อกวนตนเองให้เป็นเหมือนกัณฑ์หมุนตัวๆ นั้นแหละมันถึงเกิดความทุกข์ขึ้นมา ถ้าจิตไม่ออกไปยุ่งเสียด้วยอย่างเดียวเท่านั้น โลกมีก็เหมือนไม่มี

เอาพิจารณาไปซิ จะไม่หนีจากที่พูดนี้ ไม่พ้นไปได้ จะยอมรับคำพูดอันนี้อย่างถึงใจเมื่อปฏิบัติให้ถึงจุดนี้แล้วนะ นี่เคยได้เป็นมาเป็นลำดับลำดับมา เวลาล้มลุกคลุกคลาน มีแต่กิเลสเหี้ยมบ้าทำลายเรา ทั้งล้มทั้งลุกทั้งเหมือนกับว่าจะสลบไสลไปก็มี เรื่องอำนาจของกิเลสมันเล่นงานเรา เราก็อเป็นมาแล้ว เคยเป็นมาแล้ว ภาวนาจิตมีแต่ความคึกความคะนอง ดิ้นรนกวัดแกว่งยิ่งกว่าจะเอาไปฆ่านะ เป็นมาแล้ว แต่ก็เพราะความเพียร ความเพียรนี้สำคัญมาก ความต่อสู้ ความเอาจริงเอาจัง ความเด็ดเดี่ยวอาจหาญ ความมุ่งมั่นเป็นเข็มทิศทางเดิน เป็นเครื่องดึงดูดความเพียรทั้งหลายให้เป็นไปตามกัน วิริยะ จิตตะ วิมังสา เป็นไปตาม ๆ กัน

เรื่องความมุ่งมั่นสำคัญมากนะ เราได้เห็นคุณค่าเหลือเกิน เพราะเรามุ่งมั่นต่อธรรมแดนพ้นทุกข์อย่างสุดหัวใจ ไม่หวังจะค้างอยู่ในโลกไหนๆ เลย ตั้งแต่เวลาเริ่มออกมาปฏิบัติมีความมุ่งมั่นอย่างนั้น แม้ตั้งสัจอธิษฐานเอาไว้ในขณะที่เรียนหนังสืออยู่ เราก็อตั้งสัจอธิษฐานว่า เรียนสำเร็จตามความต้องการในภุมินั้นแล้ว จะออกปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้นโดยถ่ายเดียวเท่านั้น

ทีนี้เมื่อออกมาแล้วกิเลสมันไม่ได้เห็นดีด้วยเรานะ เรื่องความหลุดพ้นของเราพอมันจะอนุโมทนาเรา ยิ่งจะต้องฟัดกันอย่างเต็มที่ในขณะที่เราจะออกจากมัน เห็นไหมล่ะ ล้มลุกคลุกคลานเลยละ ขนาดสลบไสลว่าไง มันต่อมันสู้มันจูดมันลากเรา แต่เราไม่ถอยนี่ จนกระทั่งจิตได้รับความสงบเยือกเย็น กิเลสตัวฟุ้งมาก ๆ ค่อยระงับตัวลงไปแล้วนี่ ระงับตัวลงไปเพราะเหตุใด ก็เพราะอำนาจแห่งความพากเพียรความพยายาม

ความบึกบึนของเรานั้นเอง เห็นคุณค่าแห่งความเพียรประเภทเหล่านี้แล้ว ก็เลสหมอบลงไปเป็นความสงบใจไม่ยุ่งเหยิงวุ่นวาย

ตอนที่มันยังไม่สงบนี้ โอโห จิตนี้เหมือนกับผีตัวหนึ่งนะไม่ทราบเป็นยังไง เราไม่ลืมทั้งนั้นนะเพราะมันอยู่ในหัวใจ เป็นสังขารม ถึงจะเป็นพวก นนุทิวราศหคตา ตตรตตราภินนุทินี้ ก็ตาม คือกามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา ก็ตาม ก็เป็นสังขารม เป็นสมุทัยสังขารม เราออกมาปฏิบัติแล้วเหมือนมันจะกัดจะฉีกเรานี่จิตใจดวงนี้ แต่ไม่ถอยอะไร ๆ มันคิดไปได้หมด บางครั้งจนถึงวิตกวิจารณ์ เอ้ ทำไมจิตตั้งแต่เรียนหนังสืออยู่ก็ไม่เห็นมันผาดโผนโลดเต้นถึงขนาดนี้ เรื่องกิเลสประเภทต่าง ๆ เมื่อเวลาออกมาปฏิบัติทำไมถึงเป็นอย่างนี้ บางทีได้วิตกวิจารณ์เจ้าของ แต่ความจริงก็คือ พอมีสติเข้าก็เหมือนอย่างตะกอนมันนอน พอเราจะพยายามเอามันออกมันก็ฟุ้งขึ้นมาตะกอน ก็มีเท่านั้นละไม่มีมาจากไหน เวลาถูกคู้ยเขี่ยก็ฟุ้งขึ้นมาทำน้ำให้ขุ่น ก็มีเท่านั้นละ

เอามันออกเป็นลำดับลำดับ สดุดท้ายมันก็สงบ แกว่งด้วยสารสัมลงไป ๆ เพราะความเพียรในท่าต่าง ๆ ของอิริยาบถ อุบายต่าง ๆ ของความเพียรพยายามมันก็สงบได้เนาะ กิเลสประเภทนี้ก็เรียกว่าหมอบ พอมีความสุขบ้างที่นี้ จิตไม่ระเห่ระร้อนไม่วุ่นวายเสียจนเกินเหตุเกินผล ทั้ง ๆ ที่ออกปฏิบัติมันจริงจัง ๆ เห็นได้ชัด ๆ ไม่เคยลืมเลย แต่ลำดับที่จิตไม่ถอยเท่านั้นเอง มันจะผาดโผนโลดเต้นพาเหาะพาบินไปตกนรกอเวจีที่ไหนเราก็ไม่ถอยที่จะต่อสู่มัน สดุดท้ายมันก็สงบให้ นี้พูดถึงเรื่องความผาดโผนของกิเลส มันแสดงอย่างออกหน้าออกตา แต่ความผาดโผนของความเพียรเราก็พอพืดพอเหวี่ยงกันไป เพราะฉะนั้นมันถึงได้สงบตัวลงไป นี่ยากหรือไม่ยาก พิจารณาซิ

ถ้าจิตมีความสงบแล้วก็พอสบายคนเรา หากจิตไม่มีรากฐานแห่งความสงบเลยนั้นอยู่ที่ไหนก็อยู่เถอะ มีแต่ความร้อนวุ่นวายไปหมด แม้ครูบาอาจารย์ให้อุบายแนะนำสั่งสอนมันก็ยังไม่พอใจจะว่าอะไร ยิ่งครูบาอาจารย์ดูว่ากล่าวบ้างแล้วเป็นพินเป็นไฟขึ้นมาภายในจิตใจ ทั้ง ๆ ที่คำดูว่ากล่าวนั้นเป็นธรรมอย่างยิ่ง แต่เพราะหัวใจเรามันเป็นไฟ ธรรมกับไฟคือกิเลสมันไม่เข้ากันเป็นข้าศึกกัน มันก่อไฟก่อไฟขึ้นมาเผาเราด้วยความไม่พอใจในสิ่งนั้นสิ่งนี้ คำนั้นคำนี้ของครูบาอาจารย์ มันเป็นไปไม่ได้เหล่านี้ นี้ละ ถ้าใจไม่สงบเป็นได้เป็นได้ง่าย ๆ ทีเดียว ถ้าใจสงบแล้วเรื่องเหล่านี้ก็ค่อยสงบระงับไปสงบมากเท่าไรก็ยิ่งสงบระงับลงมาก ได้เห็นคุณค่าของโอวาทคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์

ออกจากนั้นก็เอาซิ จิตก้าวเข้าไปสู่วิปัสสนาพิจารณาเรื่องธาตุเรื่องชั้น ธาตุ ธาตุ ธาตุ ธาตุ จิตเห็นได้อย่างชัดเจนด้วยปัญญา เข้าใจไปโดยลำดับ ย่อมจำนน ๆ ตามปัญญา จิตพิจารณาโดยทางเหตุทางผลแล้ว ที่นี้จิตก็ยิ่งมีความเบาลงไป ๆ สบายลงไป

เรื่องราวคะตึกก็เหมือนกับไม่มีทั้ง ๆ ที่มันดินของมันอยู่ มันสงบตัวเองไปเพราะอำนาจแห่งความเพียร นี่เราก็จับอันนี้เป็นสักขีพยานเอาไว้ว่าสิ่งเหล่านี้สงบไปเพราะอะไร เพราะความเพียรด้วยอุบายวิธีต่าง ๆ ยิ่งทุ่มลงไปเรื่อย ๆ

นี่พูดถึงเรื่องความเพียรฆ่ากิเลสมันต้องยาก เพราะธรรมชาติของประเสริฐ มันอยู่ปากกำแพงที่ชั้น ก็ร้อยก็พันชั้น กำแพงนี้ได้แก่กิเลส มันขวางกันไม่ยอมให้ไป ต้องฟาดฟันหันแหลกกันลงไป เอ้า ถ้าจะเทียบเรื่องทางโลกก็ระเบิดนะซี มีที่ประเภทต้องได้ทุ่มกันลงไป ถึงขั้นปรมาณูนิวเคลียร์ก็ฟาดมันลงไป ถึงขั้นสติปัญญาที่อย่างฉลาดแหลมคมควรแก่กิเลสประเภทใด จะทำลายกิเลสประเภทใดได้ก็ต้องทุ่มกันลงไป ๆ

ความเพียรก็หนัก เป็นก็เป็น เหมือนกับว่าเราจะตายไม่ตายก็ให้รู้ เราไม่ตายให้กิเลสตาย เอ้ากิเลสไม่ตายก็เราตาย มีสองเท่านั้นเพราะคู่ต่อสู้มีสองเท่านั้น จึงต้องทุ่มกันลงละซี แล้วก็พันทมือเราไปไม่ได้ กิเลสหมอบลงไป ๆ ฆ่าไปด้วยนะ พอฆ่าตรงไหนฆ่าคำว่าฆ่าคือขาดออกไปด้วยความรู้ชัดของเรา ขาดออกไป ๆ นี่เรียกว่าฆ่า หมอบลงไป คือความสงบของกิเลสประเภทนั้น ๆ สงบตัวเข้าไป กิเลสมันหมอบ กิเลสประเภทใดที่ขาดออกไปจากใจ ทราบชัดว่าขาดออกไป นี่คือถูกฆ่าแล้วนี่ เพราะฆ่าด้วยปัญญา ชัดลงไปโดยลำดับ จนกระทั่งฆ่าหมดไม่มีอันใดเหลืออยู่ภายในใจเลย

นี่ความเพียรประเภทต่าง ๆ ที่เราล้มลุกคลุกคลานมา รวมมาเป็นพลังอันสำคัญ เป็นสิ่งที่มีคุณค่ามาก เห็นคุณค่าของความเพียร เพราะได้รู้อันนี้เพราะความเพียรประเภทต่าง ๆ ตั้งแต่ขั้นล้มลุกคลุกคลานมา จนกระทั่งสิ้นทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีอะไรเหลือเลย เรียกว่าได้ชัยชนะเต็มภูมิ งานก็เสร็จสิ้นที่นี้ นี่งานศาสนา งานฆ่ากิเลสมีความเสร็จสิ้นลงได้ด้วยความเพียรของเรา มากน้อยช้าหรือเร็วมันขึ้นอยู่กับความเพียรความพยายาม อุบายวิธีการต่าง ๆ

สำคัญที่ปัญญา ถ้าไม่ชอบคิดชอบค้นแล้วปัญญาไม่ค่อยเกิด จิตหาความสงบไม่ได้เพราะไม่มีสมาธิ จิตที่จะเป็นสมาธิคือความสงบไม่ได้เพราะไม่มีสติในขณะภาวนามันก็ต่อเหตุต่อผลเกี่ยวเนื่องกันมาโดยลำดับ ถ้ามีสติคอยกำกับ มีความมุ่งมั่นมีความตั้งใจ มีความรักในอรรถในธรรมในความเพียรของตนแล้ว มันไม่หนีความพยายามไปได้ แล้วจิตก็สงบเพราะสติเป็นสำคัญ สงบลงได้แล้วก็เย็น เห็นผลเป็นลำดับลำดับไป

เราเห็นไหมในโลกสามโลกนี้ อยู่ใต้อำนาจของกิเลสอย่างเดียวกับเท่านั้น มีใครอยู่เหนือกิเลสได้ นอกจากพระพุทธเจ้าและพระอรหันต์เท่านั้น อุบายวิธีการที่จะได้ขึ้นอยู่กับกิเลส ก็ไม่มีใครแหลมคมยิ่งกว่าอุบายวิธีการของพระพุทธเจ้า และอุบายเหล่านั้นก็ทรงสั่งสอนพวกเราทั้งหลายอยู่แล้วเวลานี้ ในพระไตรปิฎกที่จดจารึกไว้เวลาท่านปรินิพพานล่วงไปแล้วเราอ่านนั้น อ่านอันนี้แล้วก็เข้ามาอ่านใจตัวเองดูซิ

อุบายวิธีใดที่ถูกกับจริตจิตใจของเรา ก็นำอุบายนั้นเข้ามาเป็นเครื่องมือของเรา ชักฟอกกิเลสต้นหาอาสวะของเราให้ปรากฏผลขึ้นมาด้วยเราเอง ผลอันนี้ไม่มีใครมาแบ่งปันส่วนเลย เป็นสมบัติของเรา ด้วยอุบายวิธีการของเราที่หยิบยืมมาจากพระพุทธเจ้าซึ่งประทานโอวาทไว้ เรื่องปัญญาสำคัญ ความรวดเร็วอยู่กับปัญญา อยู่กับความเพียร ความสงบก็อยู่กับความเพียรความพยายาม

จากนั้นก็ใช้ปัญญาพิจารณาในสกลกาย ไม่ว่าข้างนอก เอ้ามันติดมันข้องมันติดเต็มพอใจอยู่กับวัตถุสิ่งใด เอา นำวัตถุอันนั้นมาคั้นคว่ำมาพิจารณามาแยกแยะมาขยายดูให้หมด เช่น รูปเป็นต้น เป็นอย่างไรถึงรักถึงชอบมัน ดูให้ละเอียดลออจนกระทั่งกระดูกทุกท่อน อาหารใหม่อาหารเก่าที่เต็มไปด้วยของปฏิกูล ทั้งเนื้อทั้งหนัง ทั้งเส้นทั้งเอ็น เวลาเน่าลงไปแล้วเป็นยังไง กระจายออกจากกันหมด กระดูกทุกท่อนที่ติดต่อกันได้ด้วยเส้นด้วยเอ็น เส้นเอ็นเปื่อยไปแล้วกระจายไปด้วยกันหมด

ยังเหลือแต่กะโหลกศีรษะกับกระดูกนั้นรักได้หรือ ชอบใจแล้วหรือ ชอบใจได้หรือ นั่นเรียกว่าปัญญา พิจารณานั้นยื่นเข้ามา ย่นเข้ามาหาเจ้าของ พิจารณาลงไปแบบนั้น ดูกระดูกต่อกระดูกรักกันได้หรือ ถ้าไม่ใช่ใจเป็นบ้าต่างหากไปหลงกระดูกกระดูกนี้เมื่อขยายออกไปให้ลงตามส่วนของมันอย่างแท้จริงแล้ว ก็คือธาตุดินดี ๆ ไม่ว่าส่วนไหน พิจารณาเป็นชั้นปฏิกูลก็พิจารณา พิจารณาเป็นชั้นธาตุก็เอาให้มันชัดเจนชัดเจนด้วยปัญญาทุกอย่าง ๆ จิตใจก็ถอนตัว

ซ้า ๆ ซาก ๆ พิจารณาให้มันเห็นชัด ให้มันอยู่กับสิ่งเหล่านี้ทั้งวันทั้งคืน เหมือนกับเราเคยจมอยู่ในกิเลสที่เกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ทั้งวันทั้งคืน ยืนเดินนั่งนอนซี้ ไม่งั้นก็ไม่ทันกัน จนกระทั่งพอแล้วมันถอนเอง พอแล้วอิมพุตง่าย ๆ อิมตัวแล้วถอนเอง ไม่มีใครบอกก็รู้มันพอ ไม่เคยรู้ก็รู้ จึงเรียกว่า สนุทฏฐิติโก พระพุทธเจ้าไม่ทรงผูกขาด

นี่เคยพูดซ้า ๆ ซาก ๆ มาหลายครั้งหลายหนจนเบื่อจะพูดแล้วเบื่อจะฟังแล้วผู้ฟังก็ดี เป็นความจริงอยู่ตลอดเวลาแล้ว เราจะไปทำอะไรอย่างไร นี่เรียกว่าปัญญา พิจารณาเอ้า มันมีความติดเต็มพอใจในรูปไหน เอ้ามันมาพาดให้แหลกหมดวันหนึ่งก็หนไม่ต้องไปนับ เอ้า ให้มันอยู่ด้วยกันเลยกับสิ่งเหล่านี้ปฏิกูลโสโครก ในสิ่งที่มันเสกสรรปั้นยอว่าเป็นของดีเป็นของสวยของงามน่ารักใคร่ชอบใจ พิจารณาให้มันเห็นชัด ๆ หือ ชอบใจหรือ

ดังพระพุทธเจ้าทรงสอนสาวก เช่น นางสิริมาซึ่งเป็นผู้มีความสวยที่สุดแต่เป็นโสเภณี ผู้ชายมานอนร่วมคืนหนึ่งพันกหาปณะ คืนละพันกหาปณะ จนกระทั่งแก่ป่วย พอล้มป่วยแล้วยังมีธรรมในใจ มีความเลื่อมใสศรัทธา นิมนต์พระไปฉันที่บ้านของแก ๆ ที่กำลังแก่ป่วย พอสาวใช้พุงแก่ลุกขึ้นมาไหว้พระเท่านั้น พระโมฆะองค์นั้นเห็น

เข้าก็รักชอบนี่ว่าไง เลยจะเป็นบ้าอยู่ในขณะนั้นเลยที่นี้ จะเป็นบ้าเอาในขณะนั้น รู้สึกจนกระทั่งจะลืมนึกอาหาร ไปกินข้าวบ้านเขานั้นจะลืมนึกอาหาร หลงรักนางสิริมา กลับมาถึงวัดแล้วกินข้าวกินน้ำไม่ได้เลยผมมิชจะตายไป ถ้ามเป็นยังงี้ รักนางสิริมาว่างั้นนะ แต่ดีนะพระครึ่งพุทธกาลพูดตรงไปตรงมาดี

เผชิญในระยะนั้นนางสิริมาก็ตาย แต่ก่อนคงไม่มีกฎเกณฑ์อะไร ๆ เวลาตายพระองค์เสด็จเองและประกาศว่า วันนี้นางสิริมาตาย หากใครจะไปพิจารณากรรมฐานด้วยกันก็ไป พระองค์นั้นไปด้วยไปพิจารณา ตอนนั้นแล้วก็ดูว่าให้คนเอาศพนางสิริมานั้นไปเที่ยวประกาศทั่วเมือง ไปประกาศขาย เอ้า ใครจะเอาศพนางสิริมาเท่านั้นเอาไหม ๆ ลดลงไปโดยลำดับ ๆ จนกระทั่งหาปณะหนึ่งก็ไม่เอา คนตายมันเน่าเฟะลงไปแล้ว พระองค์นั้นถ้าหากว่าจำไม่ผิดก็พิจารณานี้แหละ เรื่องที่รักมาก ๆ หลงคนนี้แหละเป็นเหตุ ว่าได้สำเร็จพระอรหัตผลนะ

พระองค์ก็ยอมทรงมีความมุ่งหมายถึงต้องทำอย่างนั้น เพื่อหวังจะเอาพระองค์นี้ไม่ให้จมไปกับนางสิริมา ให้ขึ้นเสีย นางสิริมาจะตายก็ตายไป คนนี้จะจมไปด้วยความรักความติดจมนางสิริมาก็ถอนขึ้นมาได้ด้วยอุบายของพระพุทธเจ้าเอง นี่มีอยู่ในตำราที่นี่นานแล้ว หลง ๆ ลืม ๆ ไปแล้ว เมื่อมีสิ่งเทียบเคียงกันเข้า คนคนเดียวมันแหละที่ว่าสวยว่างามนั้นแหละ เมื่อพิจารณาไปตามส่วนแห่งความไม่สวยไม่งามความปฏิภูลของมันที่มีอยู่ในตัวของมันเองนั้นนะ ก็ต้องเข้าใจตามนั้น ความรู้ความเห็นความเป็นที่เคยเป็นมาก่อน ก็ต้องพลิกตัวไปตามความจริงนั้น เพราะการพิจารณาอย่างนั้นเป็นความจริงของมันในขั้นนั้น ออกจากนั้นก็กลายลงไปเป็นธาตุ

จิตก็เหมือนกัน เมื่ออยู่ในขั้นนี้ต้องพิจารณา อยู่ในขั้นรักต้องพิจารณาขั้นอนุสูกะ เป็นยาแก้กัน จะข้ามนี้ไปไม่ได้ บนบ้านเราเห็นอยู่ แต่เราจะเหยียบบันไดนี้แล้วย่างใส่บ้านเลยไม่ได้ ต้องไต่ขึ้นไปโดยลำดับ ๆ เหยียบบันไดขึ้นไปเป็นขั้น ๆ จนกระทั่งถึงบ้านถึงที่อยู่จริง ๆ การพิจารณาธรรมะทั้งหลายก็เหมือนกัน เมื่อติดอยู่ในที่ตรงไหน การแก้กันแก้ด้วยอุบายใดที่จะเหมาะสมกับความติดอันนี้ให้ถอนตัวออกมา เราก็ตองแก้ด้วยอุบายนี้ จนกระทั่งมันหมดความติดแล้วก็จะไปพิจารณาอะไร ก็เหมือนกับขั้นบันไดจนกระทั่งถึงบ้านแล้ว ใครจะไปกอดบันไดไว้ ไปกอดไว้ทำไมถ้าไม่ใช่บ้า

ผู้พิจารณาธรรมทั้งหลายก็เหมือนกัน เมื่อพิจารณาจนถึงเหตุถึงผลเต็มเม็ดเต็มหน่วย ไม่มีอะไรที่จะพิจารณาอีกแล้ว ก็ปล่อยโดยประการทั้งปวง ฟังซิ สัพพะ ธมฺมานาลํ อภินิเวสยา ธรรมทั้งปวงไม่ควรถือมั่น นั้นถึงขั้นที่พระองค์จะทรงแสดงธรรมบทนี้ขึ้นมาแก้สาวกเป็นบางองค์ แต่ธรรมนี้สาธารณะทั่วไป หากมีบพมีเหตุที่พระองค์จะทรงแสดงโดยเฉพาะบุคคล จึงต้องยกธรรมบทนี้ขึ้นมา สัพพะ ธมฺมา นาลํ อภินิเวสยา

ธรรมทั้งปวงไม่ควรถือมั่น นั่นเห็นไหม เมื่อถึงที่แล้วปล่อยหมดเลยไม่มีอะไรเหลือ เพราะเป็นสมมุติทั้งนั้น

ที่นี้อาศัยอะไร จะอาศัยอะไร ลึ้นความอาศัยแล้ว ลึ้นความพึ่งพิง หมดแล้ว จิตก็เป็นธรรมทั้งแท่งแล้ว ว่าจิตก็ว่าไปอย่างนั้นเอง เมื่อถึงขั้นนั้นแล้วจิตก็ว่ากันไปอย่างนั้นแหละ ถ้าให้ถนัดใจก็ว่าธรรมทั้งดวง ธรรมทั้งแท่ง นั้นสนิทใจมากกว่า จิตทั้งแท่งหรือจิตบริสุทธิ์นี้ก็เหมาะ เพราะยังทรงธาตุทรงขันธ์ครองกันอยู่ระหว่างขันธ์กับจิต ว่าจิตบริสุทธิ์ไปเสีย ถ้าพูดถึงตามหลักความจริงของธรรมชาตินี้แท้ ๆ แล้ว จิตเป็นธรรมทั้งแท่งแล้วอาศัยอะไร พึ่งพิงอะไร นี่แหละการปฏิบัติ

ตั้งแต่ออกพรรษามาแล้วผมก็ไม่สบายเลย สุขภาพไม่ค่อยดี เวล่ำเวลาก็กไม่อำนวยดังที่เห็น คิดไว้มันก็ไม่ผิด ออกพรรษาแล้วไม่ค่อยจะมีโอกาส ตอนหนึ่งก็ให้หมู่เพื่อนเย็บผ้า ทำงานอันนี้ให้สำเร็จเสร็จสิ้นลงไป พอว่างเมื่อไรเราจะประชุมมันก็ไม่ค่อยว่าง ออกจากนั้นแล้วก็ไม่ค่อยสบาย ๔ วันมานี้ไม่สบาย

เอาแค่นี้เสียก่อน